

1. Referentie

Referentie	Steenhof, L. & A.C. Liefbroer (2008). Intergenerationele overdracht van de leeftijd bij geboorte van het eerste kind. <i>Bevolkingstrends, statistisch kwartaalblad over de demografie van Nederland</i> 56 (2): 82-94.
Taal	Nederlands
ISBN – ISSN	/
Publicatievorm	artikel

2. Abstract

Onderzoek naar intergenerationele overdracht van vruchtbaarheidsgedrag heeft zich tot nu toe vooral gericht op het aantal kinderen. Het hier beschreven onderzoek richt zich op de overdracht van de leeftijd bij de geboorte van het eerste kind. Speciale aandacht wordt besteed aan veranderingen van de sterkte van deze overdracht over cohorten heen. Op basis van eerder onderzoek is het onduidelijk of verwacht kan worden dat deze overdracht in de tijd zal toe- of afnemen. Event history analyse op Nederlandse registergegevens toont een forse mate van intergenerationele overdracht van de leeftijd waarop het eerste kind wordt geboren. De overdracht van moeders op kinderen neemt over de cohorten heen toe. De intergenerationele overdracht wordt zwakker naarmate kinderen het ouderschap langer uitstellen. Op jonge leeftijden geldt dat de overdracht van moeders op kinderen sterker is dan die van vaders op kinderen.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Gezin
Trefwoord(en)	Levensloop, opvoeding

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Netherlands, Interdisciplinary Demographic Institute (NIDI)
Onderzoeker(s)	L. Steenhof Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) Postbus 11650 2502 AR Den Haag 070 3565200 info@nidi.nl

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Hoe gebeurt de intergenerationele overdracht van de leeftijd bij de geboorte van het eerste kind?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-	Om de intergenerationele overdracht van leeftijd bij de start van het ouderschap te bestuderen,
-------------	---

methode	is gebruik gemaakt van informatie uit de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA).
Onderzochte groep	Op basis van informatie uit de GBA tot 1 januari 2005 bestaat het bestand uit ruim 13 miljoen personen en hun ouder(s). Tachtig procent hiervan is gekoppeld aan beide ouders, 16 procent is alleen aan een moeder gekoppeld en 4 procent alleen aan een vader.
Bereik	Nederlandse bevolking

7. Resultaten

	In dit artikel is de intergenerationele overdracht van de leeftijd bij de start van het ouderschap in detail bekeken. Dit is interessant omdat hierover nog weinig bekend is en er tegenstrijdige verwachtingen over deze samenhang en de ontwikkeling ervan geformuleerd kunnen worden. Er is gebruik gemaakt van een uniek gegevensbestand, waardoor trends in de intergenerationele overdracht van de leeftijd bij de geboorte van het eerste kind in beeld gebracht konden worden en rekening kon worden gehouden met een aantal andere aspecten van de vruchtbaarheidscarrières van de ouders.
	Ten eerste is onderzocht of er inderdaad sprake is van intergenerationele overdracht van de leeftijd bij geboorte van het eerste kind. Uit onze onderzoeksresultaten blijkt dat dit zeker het geval is. De sterkte van het effect van de leeftijd waarop ouders hun eerste kind hebben gekregen op de leeftijd waarop kinderen die krijgen is, zeker op relatief jonge leeftijd, aanzienlijk. Zo geldt dat de kans dat dochters een eerste kind krijgen tussen hun 20e en 24e verjaardag met ongeveer 8 procent afneemt per jaar dat hun moeder ouder was op het moment dat zij een eerste kind kreeg.
	Ten tweede is nagegaan of de sterkte van deze overdracht in de loop van de tijd veranderd is. Uit onze resultaten blijkt dat de intergenerationele overdracht van vaders op hun kinderen in de loop van de tijd nauwelijks is veranderd, maar dat de intergenerationele overdracht van moeders op hun kinderen sterker is geworden. Het zou interessant zijn de oorzaak van deze toename van intergenerationele overdracht te achterhalen. Het kan geen bijproduct zijn van veranderingen in de intergenerationele overdracht van opleidingsniveau, omdat de intergenerationele overdracht van opleidingsniveau in Nederland zwakker is geworden voor de cohorten die meedoen in deze studie (Sieben et al., 2001; Korupp et al., 2002). Een andere mogelijke verklaring voor deze versterking van de intergenerationele overdracht is de introductie van betrouwbare anticonceptiva in de jaren zestig. Deze introductie maakte het mogelijk dat kinderen een grotere controle over het vruchtbaarheidsgedrag verkregen en – zo veronderstellen wij – dus ook beter in staat waren om de deels door de ouders overgedragen wensen omtrent de timing van ouderschap te realiseren. Heeft de introductie van de pil inderdaad dit effect gehad, dan is het mogelijk dat de cohorten die geboren zijn vanaf eind jaren zeventig, en voor wie geldt dat zowel de ouders als zichzelf gebruik konden maken van deze betrouwbare anticonceptiva, gekenmerkt worden door een nog sterkere mate van intergenerationele overdracht. Het zal pas mogelijk zijn om dit te onderzoeken wanneer vruchtbaarheidsgegevens van de cohorten die laat in de jaren zeventig en daarna geboren zijn beschikbaar komen.
	De derde onderzoeksvraag ging over de verandering van de sterkte van de overdracht naarmate kinderen ouder worden. Wij veronderstelden dat deze sterkte afneemt als kinderen ouder worden, omdat kinderen zich dan steeds meer losmaken van hun ouders. Dit blijkt duidelijk uit ons onderzoek. De intergenerationele overdracht is sterker als het kind nog relatief jong is en dit effect neemt af naarmate het kind ouder wordt. Na leeftijd 30 is nauwelijks nog sprake van intergenerationele overdracht. Deze laatste bevinding suggereert overigens dat er in de toekomst wel eens sprake zou kunnen zijn van een vermindering van intergenerationele overdracht, aangezien steeds meer paren het krijgen van kinderen uitstellen tot – ver – na hun 30e verjaardag. Het is duidelijk dat deze verwachting in sterk contrast staat met de verwachting op basis van de toename van het gebruik van betrouwbare anticonceptiva.
	Het laatste thema betrof de vraag of de sterkte van de intergenerationele overdracht

	afhankelijk is van het geslacht van het kind en van de ouder. Hieromtrent konden geen eenduidige hypothesen worden opgesteld. Eerdere onderzoeksresultaten suggereerden dat de intergenerationele overdracht iets sterker zou zijn voor dochters dan voor zonen, en dat daarnaast deze overdracht door moeders sterker is dan door vaders. Daarnaast werd de mogelijkheid besproken dat de combinatie van het geslacht van het kind en de ouder een belangrijke rol speelt. De sterkte van de intergenerationele overdracht zou dan groter zijn tussen ouder en kind van hetzelfde geslacht dan tussen ouder en kind van verschillend geslacht. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat de intergenerationele overdracht van moeders sterker is dan die van vaders, maar alleen op relatief jonge leeftijden. Verder is het opvallend dat de sterkte van de intergenerationele overdracht van moeder op kind in de loop van de tijd is toegenomen, terwijl de sterkte van de overdracht van vader op kind niet is toegenomen. Mogelijk speelt het feit dat de beslissing om kinderen te krijgen steeds sterker vervlochten is met beslissingen rond opleiding en carrière hierbij een rol. Deze combinatieproblematiek speelt in sterkere mate voor vrouwen dan voor mannen, en wellicht zijn daarom dochters meer geneigd om in beschouwing te nemen op welke wijze de moeder met de problematiek is omgegaan en hoe zich dat bij haar heeft vertaald in de keuze rond de timing van ouderschap.
	Alles bij elkaar genomen kan geconcludeerd worden dat het overduidelijk is dat de intergenerationele overdracht van de leeftijd bij de geboorte van het eerste kind nog steeds aanwezig is. Voor moeders is deze in de loop van de tijd zelfs sterker geworden. De vraag waarom deze intergenerationele overdracht bestaat is niet beantwoord en moet zeker onderdeel zijn van verder onderzoek. Een andere interessante vraag met betrekking tot dit onderwerp is wat precies de samenhang is tussen de leeftijd bij geboorte van het eerste kind en het uiteindelijk kindertal. Uit eerdere onderzoeken blijkt dat er intergenerationele overdracht plaatsvindt van het kindertal (Murphy en Wang, 2001; Murphy en Knudsen, 2002). Kinderen uit grote gezinnen hebben een grotere kans op een hoog kindertal dan kinderen uit kleine gezinnen. Uit ons onderzoek blijkt dat kinderen van oudere ouders het krijgen van hun eerste kind uitstellen in vergelijking met kinderen van jonge ouders. Daarnaast kan aangenomen worden dat kinderen van oudere ouders dit uitstel niet meer inhalen en hierdoor dus op een lager kindertal uitkomen dan kinderen van jonge ouders. Onze gegevens tonen bijvoorbeeld dat de uiteindelijke kinderloosheid onder kinderen van oude moeders aanmerkelijk hoger is dan onder kinderen van jonge moeders. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het aannemelijk is dat de intergenerationele overdracht van de leeftijd bij de geboorte van het eerste kind ook bijdraagt aan zowel de hoogte van de kinderloosheid als het totaal gerealiseerde kindertal. Verder onderzoek is nodig om de precieze rol van intergenerationele overdracht van de leeftijd bij de geboorte van het eerste kind hierin te achterhalen.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Steenhof, L. & A.C. Liefbroer (2008), Intergenerational transmission of age at first birth in the Netherlands for birth cohorts born between 1935 and 1984: evidence from municipal registers. *Population Studies* 62 (1): 69-84.